

OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE

Obnovljivi viri energije (vetrna, sončna in hidroenergija, energija oceanov, geotermalna energija, biomasa in biogoriva) so možno nadomestilo za fosilna goriva in pomagajo znižati emisije toplogrednih plinov, diverzificirati oskrbo z energijo in zmanjšati odvisnost od nezanesljivih in nestanovitnih trgov s fosilnimi gorivi, zlasti z nafto in plinom. V zadnjih letih se je zakonodaja EU za spodbujanje tovrstnih virov energije zelo razvila. Leta 2009 so voditelji EU določili cilj, da mora biti do leta 2020 20 % energije, ki se porabi v EU, iz obnovljivih virov energije. Leta 2018 so se dogovorili, da mora do leta 2030 ta delež doseči 32 %. Zdaj poteka razprava o prihodnjem okviru politike za obdobje po letu 2030.

PРАВNA PODLAGA IN CILJI

Člen 194 Pogodbe o delovanju Evropske unije: energetska politika EU stremi k spodbujanju razvoja novih in obnovljivih virov energije za boljšo uskladitev in povezovanje ciljev na področju podnebnih sprememb z novo zasnovo trga.

DOSEŽKI

A. Prvi koraki

Po sprejetju bele knjige o obnovljivih virih energije leta 1997 ([COM\(1997\)0599](#)) si je EU zastavila cilj, da bo do leta 2010 z obnovljivimi viri energije pokrila 12 % porabe energije in 22,1 % porabe električne energije, v Direktivi 2001/77/ES pa so bili določeni okvirni cilji za vsako državo članico. Zaradi nezadostnega napredka pri doseganju ciljev za leto 2010 je bil sprejet obsežnejši zakonodajni okvir.

B. Direktiva o energiji iz obnovljivih virov

Decembra 2018 je začela veljati revidirana direktiva o energiji iz obnovljivih virov ([Direktiva \(EU\) 2018/2001](#)), in sicer v okviru svežnja Čista energija za vse Evropejce, katerega namen je ohraniti vodilno vlogo EU na področju obnovljivih virov energije in širše pomagati EU, da bo dosegla svoje zaveze glede zmanjšanja emisij iz Pariškega sporazuma. Nova direktiva določa nov zavezujoč cilj EU, da bo do leta 2030 najmanj 32 % končne porabe energije iz obnovljivih virov, vsebuje pa tudi določbo o morebitnem povišanju tega cilja do leta 2023.

Prva direktiva o energiji iz obnovljivih virov, ki je bila 23. aprila 2009 sprejeta s postopkom soodločanja (Direktiva 2009/28/ES, ki razveljavlja direktivi 2001/77/ES in 2003/30/ES), določa, da je treba do leta 2020 20 % energije, porabljene v EU, pridobiti iz obnovljivih virov. Poleg tega morajo do leta 2020 vse države članice iz

obnovljivih virov pridobiti 10 % pogonskih goriv. Direktiva je orisala različne mehanizme, ki jih lahko države članice uporabijo za uresničitev svojih ciljev (na primer programi podpore, potrdila o izvoru, skupni projekti ter sodelovanje med državami članicami in tretjimi državami), pa tudi merila trajnosti za biogoriva.

Revidirana direktiva je opredelila dve različni regulativni ureditvi: do leta 2020 je potrdila obstoječe nacionalne cilje na področju obnovljivih virov energije za vsako državo, pri čemer je upoštevano njihovo izhodišče in skupni potencial za uporabo obnovljivih virov energije. Cilji segajo od 10 % za Malto do 49 % za Švedsko. Države EU v [nacionalnih akcijskih načrtih za energijo iz obnovljivih virov](#) same opredelijo, kako nameravajo te cilje doseči, in oblikujejo splošni časovni načrt za svojo politiko na tem področju. Napredek pri doseganju nacionalnih ciljev se meri vsaki dve leti, ko članice EU objavijo svoja [poročila o napredku](#) na tem področju. Od leta 2021 direktiva v okviru novega svežnja Čista energija za vse Evropejce določa skupni cilj EU za delež obnovljivih virov energije do leta 2030. Države članice EU bodo svoje nacionalne cilje glede obnovljivih virov energije predstavile v desetletnih [nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih](#). Te načrte bo ocenila Komisija, ki bo lahko sprejela ukrepe na ravni EU, s katerimi bo zagotovila, da bodo načrti izvedeni in skladni s skupnim ciljem EU. Napredek pri doseganju nacionalnih ciljev se meri vsaki dve leti, ko članice EU objavijo svoja poročila o napredku na tem področju.

C. Nadaljnji ukrepi

Komisija je v sporočilu z dne 6. junija 2012 z naslovom „Energija iz obnovljivih virov: glavni akter na evropskem energetskem trgu“ ([COM\(2012\)0271](#)) opredelila področja, na katerih bi bilo treba do leta 2020 okrepiti prizadevanja, da bi se v EU do leta 2030 in še naprej povečevala proizvodnja energije iz obnovljivih virov. Novembra 2013 je Komisija pripravila nadaljnje smernice o programih podpore za energijo iz obnovljivih virov in o izvajanju mehanizmov sodelovanja, da bi cilje za tovrstno energijo dosegli z manj stroški ([COM\(2013\)7243](#)). Najavila je popolno prenavo subvencij, ki jih lahko države članice ponudijo sektorju obnovljivih virov energije, pri čemer bi imeli razpisni postopki, odkupne premije in obvezne kvote prednost pred odkupnimi tarifami. Novi okvir za programe podpore za energijo iz obnovljivih virov bodo dodatno sooblikovale smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014–2020 ([2014/C 200/01](#)).

EU se je začela pripravljati na obdobje po letu 2020, da bi bili vlagatelji dovolj zgodaj seznanjeni s političnimi usmeritvami glede ureditve za naprej. Energija iz obnovljivih virov ima pglavitno vlogo v dolgoročni strategiji Komisije, predstavljeni v njenem sporočilu „Energetski načrt za leto 2050“ ([COM\(2011\)0885](#)). Po scenarijih za razogljčenje energetskega sektorja, ki so predlagani v tem načrtu, bi moral biti delež energije iz obnovljivih virov do leta 2030 vsaj 30-odstoten. Komisija pa v načrtu opozarja tudi na to, da se bo rast energije iz obnovljivih virov po letu 2020 upočasnila, če ne bodo sprejeti nadaljnji ukrepi. Po objavi zelene knjige z naslovom „Okvir podnebne in energetske politike do 2030“ ([COM\(2013\)0169](#)) marca 2013 je Komisija v sporočilu z dne 22. januarja 2014 z naslovom „Okvir podnebne in energetske politike za obdobje 2020–2030“ ([COM\(2014\)0015](#)) predlagala, naj se zavezujoči nacionalni cilji za energijo iz obnovljivih virov po letu 2020 ne obnovijo. Obvezen cilj je določen le na ravni EU – da se iz obnovljivih virov zagotovi 27 % porabljene energije. Komisija pričakuje,

da bodo nacionalni zavezujoči cilji glede emisij toplogrednih plinov spodbudili rast v energetske sektorju. Ta sprememba usmeritve je privedla do intenzivnih razprav v Svetu in Parlamentu.

Komisija je 30. novembra 2016 objavila zakonodajni sveženj z naslovom „Čista energija za vse Evropejce“ ([COM\(2016\)0860](#)), in sicer v okviru širše strategije za energetske unijo ([COM\(2015\)0080](#)). Ta vsebuje predlog za prenovitev direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ([Direktiva \(EU\) 2018/2001](#)), tako da bi EU postala vodilna v svetu na tem področju in da bi do leta 2030 zagotovo izpolnili cilj o 27-odstotnem deležu energije iz obnovljivih virov v skupni količini porabljene energije v EU. Predlog Komisije za novo direktivo vključuje tudi spodbujanje uporabe energije iz obnovljivih virov, in sicer z delovanjem na šestih različnih področjih:

- nadaljnja uporaba obnovljivih virov energije v sektorju električne energije;
- vključitev obnovljivih virov energije v sektor ogrevanja in hlajenja;
- razogljichenje in diverzifikacija prometnega sektorja (s ciljem, da bi do leta 2030 obnovljivi viri energije krili najmanj 14 % vse porabe energije v prometu);
- okrepitev vloge odjemalcev in ozaveščanje;
- okrepitev meril trajnosti EU za biomaso;
- zagotovitev, da bo zavezujoči cilj na ravni EU dosežen pravočasno in stroškovno učinkovito.

Predlog prenovitve direktive o spodbujanju obnovljivih virov energije, kot sta ga spremenila Odbor za industrijo, raziskave in energetiko ter Odbor za okolje, javno zdravje in varnost hrane, je bil začasno sprejet 14. junija 2018. V sporazumu je določen zavezujoč cilj EU za 32 % energije iz obnovljivih virov do leta 2030. Za prometni sektor je cilj 14 % energije iz obnovljivih virov do leta 2030, od tega 3,5 % naprednih biogoriv in bioplina (1 % do leta 2025). Poleg tega je določena 7-odstotna zgornja meja za delež biogoriv prve generacije v cestnem in železniškem prometu, načrtovana pa je tudi postopna opustitev palmovega olja (in drugih biogoriv iz poljščin, ki povečujejo emisije CO₂) do leta 2030, in sicer s pomočjo sistema potrjevanja. Okrepljene so bile pravice potrošnikov pri samoporabi energije iz obnovljivih virov, načelo „energijska učinkovitost na prvem mestu“ naj bi postalo vodilno, uvedeno pa je bilo tudi okvirno letno povečanje energije iz obnovljivih virov za ogrevanje in hlajenje za 1,3 %. Evropski parlament in Svet sta spremenjeno direktivo o energiji iz obnovljivih virov ([Direktiva \(EU\) 2018/2001](#)) sprejela decembra 2018.

D. Podporne politike

Prilagajanje električne infrastrukture obsežni uporabi obnovljivih virov energije je eden od glavnih ciljev strategije za energetske unijo (glej tudi poglavje [2.4.7.](#) o energetske politiki), dodatno pa je podprto v energetske načrtu za leto 2050 in svežnju o energetske infrastrukturi (glej tudi poglavje [2.1.9.](#) o notranjem energetske trgu). Spodbujanje in razvoj tehnologije nove generacije za energijo iz obnovljivih virov je tudi eden od osrednjih elementov strateškega načrta za energetske tehnologijo oziroma načrta SET (glej tudi poglavje [2.4.7.](#) o energetske politiki).

E. Vprašanja, povezana s posameznimi viri

1. Biomasa in biogoriva

V EU sta zaenkrat določena dva cilja glede biogoriv, in sicer da bi do leta 2020 pridobili 10 % pogonskih goriv iz obnovljivih virov (direktiva o energiji iz obnovljivih virov ([2009/28/ES](#))) in da bi od dobaviteljev goriv zahtevali, naj do leta 2020 zmanjšajo emisijsko intenzivnost toplogrednih plinov pri svojih gorivih za 6 % (direktiva o kakovosti goriva ([2009/30/ES](#))). Komisija je v sporočilu z dne 22. januarja 2014 z naslovom „Okvir podnebne in energetske politike za obdobje 2020–2030“ ([COM\(2014\)0015](#)) predlagala, da bi ta cilja po letu 2020 črtali. Razlog za to je negotovost glede tega, kako se bo zmanjševal posredni emisijski učinek sprememb v rabi zemljišč zaradi pridobivanja biogoriv.

Direktivi o energiji iz obnovljivih virov in o kakovosti goriva sta bili leta 2015 spremenjeni, tako da upoštevata in zmanjšujeta negativni okoljski učinek pridobivanja biogoriv zaradi posrednih sprememb v rabi zemljišč in s tem povezanih emisij toplogrednih plinov^[1]. Zato delež energije iz biogoriv, proizvedenih iz žitaric in drugih poljščin z visoko vsebnostjo škroba, rastlin za pridobivanje sladkorja in oljnic ter iz poljščin, ki se na kmetijskih zemljiščih pridelujejo kot glavne poljščine predvsem za energetske namene, v prometu v državah članicah leta 2020 ne bi smel presežati 7 % končne porabe energije.

Komisija se je po objavi nezavezujočih meril za biomaso februarja 2010 ([COM\(2010\)0011](#)) odločila pregledati ukrepe, da bi ocenila uspešnost svojih prvotnih priporočil in se odločila, ali bodo v prihodnosti potrebni obvezni standardi. Predlog Komisije iz novembra 2016 za revidirano direktivo o energiji iz obnovljivih virov ([COM\(2016\)0767](#)) posodablja merila trajnosti za biogoriva, ki se uporabljajo v prometu, tekoča biogoriva ter trda in plinska goriva iz biomase za ogrevanje in pridobivanje električne energije. Predlog predvideva tudi podcilj v višini 3 % za napredna biogoriva. Ohranja se obstoječa 7-odstotna omejitev za biogoriva iz prve generacije, uvaja se pa obveznost za dobavitelje goriv, da zagotovijo določen delež (6,8 %) goriv z nizkimi emisijami in goriv iz obnovljivih virov, ter je razširjeno področje uporabe glede trajnostnih meril EU za energijo iz biomase (tako da zajemajo biomaso in bioplin za ogrevanje in hlajenje ter proizvodnjo električne energije).

2. Vetna energija na morju in energija oceanov

V okviru drugega strateškega pregleda energetske politike novembra 2008 je Komisija 13. novembra 2008 objavila sporočilo „Energija iz vetrnih elektrarn na morju: Ukrepi, potrebni za izpolnitev ciljev energetske politike za leto 2020 in pozneje“ ([COM\(2008\)0768](#)), ki je namenjeno spodbujanju razvoja energije morja in energije iz vetrnih elektrarn na morju v EU.

Komisija je 20. januarja 2014 je objavila akcijski načrt v podporo razvoju energije oceanov, kar zajema energijo valovanja in plimovanja, pretvorbo toplotne energije in energijo iz osmoze (v sporočilu z naslovom „Modra energija: Ukrepi, potrebni za

[1]Direktiva (EU) 2015/1513 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o spremembi Direktive 98/70/ES o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva ter spremembi Direktive 2009/28/ES o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L 239, 15.9.2015, str. 1).

izkoriščanje potenciala energije oceanov v evropskih morjih in oceanih do leta 2020 in po njem“ ([COM\(2014\)0008](#)).

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament se vztrajno zavzema za uporabo obnovljivih virov energije in poudarja, da je pomembno določiti obvezne cilje za leto 2020^[2], po novem pa tudi za leto 2030. Februarja 2014 je sprejel resolucijo^[3], v kateri je predloge Komisije glede okvira podnebne in energetske politike za obdobje 2020–2030 označil za kratkovidne in neambiciozne. Pozval je k zavezujočemu 30-odstotnemu deležu obnovljivih virov v porabi energije na ravni EU, ki bi ga dosegli z nacionalnimi zavezujočimi cilji za posamezne države članice, in k podaljšanju veljavnosti ciljev glede pogonskih goriv še po letu 2020.

Parlament je poleg tega v preteklosti pozival, naj se na daljši rok vzpostavi sistem vseevropskih spodbud za obnovljive vire energije^[4], in se zavzemal za podpiranje tehnologije pametnih omrežij^[5]. Prav tako je večkrat pozval Komisijo, naj predlaga pravni okvir za sektor ogrevanja in hlajenja z energijo iz obnovljivih virov, da bi se povečal njihov delež v proizvodnji energije.

S sprejetjem direktive o energiji iz obnovljivih virov je Parlament poostril in razjasnil različne mehanizme ter vzpostavil sistem, ki naj bi dosledneje zagotavljal okoljsko trajnost vse politike. Parlament je imel zlasti pomembno vlogo pri:

- opredelitvi pogojevanja cilja glede obnovljivih goriv za prevoz z določitvijo kvantitativnih in kvalitativnih trajnostnih meril za biogoriva (socialna vzdržnost, pravice do uporabe zemljišč, učinki na zanesljivost oskrbe s hrano in cene itd.), pri čemer je zlasti poudaril težave, povezane s posrednimi spremembami v rabi zemljišč;
- zagotovitvi dostopa energije iz obnovljivih virov do električnega omrežja;
- omejevanju pomena klavzule o pregledu za leto 2014, da bi preprečil ponovna pogajanja o zavezujočih ciljih.

Parlament je marca 2013 podprl energetske načrt za leto 2050^[6] in pozval Komisijo, naj čim prej predstavi okvir politike za leto 2030, ki bi vseboval mejnike in cilje za emisije toplogrednih plinov, energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost. V resoluciji je zlasti poudaril, da so za spodbujanje naložb v energijo iz obnovljivih virov pomembni trdni regulativni okviri, da je potreben bolj evropski pristop k politiki na tem področju in da je treba dodobra izkoristiti vse veljavne sporazume o sodelovanju, poudaril pa

[2]Resolucije Evropskega parlamenta z dne 29. septembra 2005 o deležu energije iz obnovljivih virov v EU in predlogih konkretnih ukrepov (UL C 227 E, 21.9.2006, str. 599), z dne 14. februarja 2006 o ogrevanju in hlajenju iz obnovljivih virov energije (UL C 290 E, 29.11.2006, str. 115), z dne 14. decembra 2006 o strategiji za biomaso in biogoriva (UL C 317 E, 23.12.2006, str. 890) in z dne 25. septembra 2007 o časovnem načrtu za obnovljivo energijo v Evropi (UL C 219 E, 28.8.2008, str. 82).

[3]Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. februarja 2017 o okviru podnebne in energetske politike do leta 2030 (UL C 93, 24.3.2017, str. 79).

[4]Resolucija Evropskega parlamenta z dne 25. novembra 2010 o poti k novi energetske strategiji za Evropo 2011–2020 (UL C 99 E, 3.4.2012, str. 64).

[5]Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. julija 2011 o prednostnih nalogah glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje (UL C 33 E, 5.2.2013, str. 46).

[6]Resolucija Parlamenta z dne 14. marca 2016 o energetskega načrtu za leto 2050, prihodnosti z energijo (UL C 36, 29.1.2016, str. 62).

je tudi, da bo imela posebno vlogo decentralizirana proizvodnja in mikroproizvodnja električne energije. Komisijo je pozval, naj pripravi analizo in predloge o trajnostnem in učinkovitejšem izkoriščanju obnovljivih virov energije v EU.

Junija 2016 je Parlament sprejel resolucijo^[7] o poročilu o napredku na področju energije iz obnovljivih virov, v kateri je Komisijo pozval, naj pripravi ambicioznejši sveženj ukrepov za podnebje in energijo iz obnovljivih virov do leta 2030, s katerim bi cilj EU glede obnovljivih virov energije povečali vsaj za 30 % in bi ga izvajali prek zavezujočih individualnih nacionalnih ciljev. Pri pregledu direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov po letu 2020 je treba kot osnovo vzeti že dogovorjene cilje do leta 2020. Januarja 2018 je Parlament podprl najmanj 35-odstotni ciljni delež vse energije iz obnovljivih virov do leta 2030^[8] in okrepil pravico do lastne porabe.

Novembra 2016 je Komisija predstavila predlog prenovitve direktive o spodbujanju obnovljivih virov energije. V sporazumu je določen zavezujoč cilj EU za 32 % energije iz obnovljivih virov do leta 2030. Evropski parlament in Svet sta besedilo formalno sprejela decembra 2018 ([Direktiva \(EU\) 2018/2001](#)). Države članice morajo revidirano direktivo prenesti v nacionalno pravo do 30. junija 2021. Revidirana direktiva bo začela veljati 1. julija 2021.

Januarja 2020 je Parlament sprejel resolucijo^[9] o evropskem zelenem dogovoru, strategiji za Evropo, ki jo je Komisija predstavila decembra 2019. Parlament je podal več priporočil, med drugim o zagotavljanju čiste, cenovno ugodne in varne energije. V zvezi s tem je pozval k reviziji direktive o obnovljivih virih energije in k določitvi zavezujočih nacionalnih ciljev za vsako državo članico ter priporočil, naj se načelo „energijska učinkovitost na prvem mestu“ izvaja v vseh sektorjih in politikah.

Matteo Ciucci
02/2020

[7]Resolucija Evropskega parlamenta z dne 23. junija 2018 o poročilu o napredku na področju energije iz obnovljivih virov (UL C 91, 9.3.2018, str. 16).

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180112IPR91629/meps-set-ambitious-targets-for-cleaner-more-efficient-energy-use>

[9]Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru (Sprejeta besedila, [P9_TA\(2020\)0005](#)).

